

Uvidi Svjetska montaža

S Everybody Goes to Disco from Moscow to San Francisco, Borut Šeparović i njegov Montažstroj dosegli su programatsku perfekciju kakvu u našem alternativnom kazalištu nismo vidjeli od šezdesetih godina

Prvo hrvatsko privatno kazalište *Montažstroj* postoji pet godina. Osnovao ga je skupina mladića predvođena Borutom Šeparovićem, želeći istražiti fenomenologiju nogometa kao igre i nasilja u scenskoj pojavnosti. U početku su se zbog toga i zvali *nogometnim kazalištem*. Utoliko je njihova poetika osobita u scenskom, prije svega plesnom izrazu. Njihovo traženje, koje se u početku prilično oslanjalo na postulate Dragana Živadinovića i NSK, bilo je sve osobitije, kondenziranije oslonjeno na pokret i ples, amalgamirajući slike svijeta s pomoću vlastitoga, prepoznatljivoga rock-idioma i dizajnirajući sve dojmliivije dramu svijeta koju proživljavaju.

Godine 1989. prikazali su ispred zagrebačkoga Muzeja suvremene umjetnosti scensku posvetu Kazimiru Maleviću *Kopačka u galeriji*. Slijedeću predstavu, *Vatrolebna*, održali su u napuštenom *Badelovu* pogonu. Skupina momaka u crnim odijelima s kratkim hlačama i u obveznim cokolama poigravala se loptom i usput se doticala prometejskoga kompleksa.

Rap opera 101 praižvedena na Eurokazu '91, bila je sva u znaku suprematizma. Bila je posvećena čuvenom izumitelju strojnice M. T. Kalasnikovu, smješajući ga u pseudomitski kontekst mitologije današnjice, u adorativni bljesak latex. Bila je to ironična adoracija tek prošloga vremena u strepećem iščekivanju nadolazećega. Tijekom rata *Montažstroj* snima TV-spot na temu borbe i slabosti za Hrvatsku, prvi hrvatski spot koji se uspio probiti na MTV, a potom i na mnoge druge svjetske televizijske programe.

Predstava *Everybody Goes to Disco from Moscow to San Francisco*, koju su premijerno izveli na kraju ovogodišnjega Eurokaza (premda je Šeparović već dobio za nju specijalnu nagradu na najvećem svjetskom natjecanju mladih koreografa u Bagnoletu), zasad je vrhunac njihovih scenskih mogućnosti. Iako se još tu i tamo mogu prepoznati neki citati (Jan Fabre, Betontano), ona je i trjumf autentičnoga scenskoga rada koji se odlikuje konciznošću i savršenom sljubljenošću misaonosti, emocionalnosti i izražajnosti.

Predstava se sastoji od desetak kratkih isječaka od tri minute, oblikovanih u dramaturgiji i osjećajnoj šifiranosti glazbenih spotova, bez riječi, ali s pokretom i mizanscenom rječujima od bilo kojega govora. Prema vlastitom iskazu, sekvence strukturuom nalik porno-filmskoj radnji (solo, duet, trio, kvartet, grupnjak) sastoje se od okrutnih i erotičnih kontakata, akrobatike, elemenata biomehaničkih vježbi, *disco* i uličnog plesa.

Ironični naslov na engleskom (koji, za one koji ne znaju, kaže da svatko ide u diskoteku od Moskve do San Franciscu) pretpostavlja općenitost teme, ali iskazanu kroz prepoznatljivu našu stvarnost. Trojici mladića (Srećko Borse, Damir Klemenčić, Siniša Paklić) pridružile su se prvi put u povijesti *Montažstroja* i dvije djevojke (Bernarda Peša i Petra Senjanović), demonstrirajući prije svega dubinsko senzualnu igru spolova u poništavajućoj ravnodušnosti vremena.

«Kazališni spektakl nazvan je po refrenu istoimene pop-pjesme skladane i izvedene za diskografski projekt *High Risk Dance*», kaže Šeparović.

«Predstava objektivira i promatra matematičko umnožavanje nasilja i njegovu posljedicu: ultranasilje. Onda kada je nasilje na sceni posve stvarno, ono postaje i posve apstraktno. Koreografija kao geometrijski kinetizam okidanja obarača: 'Metak u čelo ili metak u potiljak!'... Sposobnošću izražavanja u različitim medijima, njihovim povezivanjem, suprotstavljanjem i prožimanjem, pokušali smo umjetničkoj vrijednosti projekta osigurati i tržišnu vrijednost, a time samostalnost i superiornost nad svim sličnim projektima.»

Scenografija Slavena Dellale kao obzor svijeta pokazuje niz zahodskih školjki u kromiranu blistavilu nekoga javnog WC-a. Ovalna pista na njegovim rubovima, koju izvođači često prolaze izlazeći na scenu, doima se kao polulopta ove jadne zemaljske kugle kojoj je zaista jedino opće i zajedničko mjesto javni zahod. Predstavu ipak nosi prepoznatljivije naše događanje, od izravnih političko-nogometnih asocijacija (nadajmo se da predstava neće destabilizirati Hrvatsku time što dečki u jednome trenutku skidaju crna odijela i plave gaćice te, vitlajući njima, goli skandiraju »Dinamo«!) do onih mnogo dubljih koje se odnose na rat, agresivnost koju je unio u svakodnevicu, a sve u ozračju posvemašnje ravnodušnosti mase za pojedinca koji se orgijastički predano u njoj skriva.

Predstava bi htjela denotirati tu ravnodušnost, ali i rascijepljenost u opreci erosa i tanatosa, nježnosti i agresije, ljubavi i požude, mentalitetnih prepreka i univerzalnih floskula, cinizma i izopačenosti. Disharmonija se u njoj usuglašava skladom, neprestano se potirućih pokreta i figura. Ima u njoj ponešto lascivnosti i homoerotskih odnosa, dinaridskoga mačizma (dečki se u početku natječu tko će dalje pljunuti, uvodi se figura košarke kao eminentno dinaridskoga sporta), ali najvažniju funkciju igra pištolj kao rekvizit koji u središnjim sekvencama opslužuje potresne figure smrti.

Pucnjevi na pojedince koji se postavljaju u razne poze pred strijeljanje, pucnjevi na ljubavne parove, govore o svijetu bez svijesti i volje, osim možda volje za smrću i nestajanjem. U najdojmljivijoj sekvenci (grupnjaci su u ovoj porno-dramaturgiji dojmliiviji od asamblaža s manje članova, premda dueti zadivljuju posvemašnjom predanošću i lakim sljubljanjem tijela) poslušno, bezvoljno poniranje u smrt, pokrštavanje smrću režirano je od spodobne odjevene u crveno, za koju pretpostavljamo da uobličava glavnoga junaka predstave, *Atleta srca*.

(Šeparović: »Za ostvarenje potpunog umjetničkog čina, izvođač mora potpuno ovladati vlastitim uobičajenim, svakodnevnim organizmom, te izgraditi novo, umjetno tijelo koje je u akcijama vođeno ne samo vještinom nego i stavom. Stoga, pojedinačno, izvođač *Montažstroja* nije samo glumac ili plesač, već je potpuni izvođač — *Atlet srca* i dio je kolektiva.«)

Kao redatelj i koreograf, Šeparović je od prvih mucavih zagledanja u neizrecivo iskazao ovom predstavom neizrecivo u njegovu savršenu oblikovanju, lišenu svake fabule i eksplicitivnosti, nudeći nam figure koje je lakše dosegnuti srcem i osjećajem nego razumom. Na dojmliivu glazbu Hrvoja Crnića-Boxera, u uniformno jednostavnim, s tijelom u pokretu savršeno sljubljenim i označivim kostimima Sandre Zuanović, *Montažstroj* je dosegnuo programatsku perfekciju kakvu u našem alternativnom kazalištu nismo vidjeli od šezdesetih godina, od čuvene SEK-ove predstave *Ars longa, vita brevis*, u režiji Mire Medimorca.

Hrvatska je ovom predstavom dobila umjetnički proizvod koji savršeno spaja univerzalno i lokalno. Njome se nigdje u svijetu najnovijih kazališnih istraživanja ne moramo stidjeti zbog zaostajanja i provincijalnosti. Bezglasni smijeh nad uniformiranom prazninom svijeta potkrijepljen je dokazima erupcija nasilja koje se krvavo rascvjetavaju na ovome tlu, niču iz njegova mentalitetnog i mitskog supstrata, u sinusoidnim valovi-

ma razlijevaju se njegovom *disco*-ravnodušnošću. Hoće li naša državna kulturna promidžba znati iskoristiti ovaj izvozni proizvod koji amalgamira našu stvar koju oni ne razumiju i njihovu stvar koju mi ne uspijevamo sagledati? Jer, *Everybody Goes...* svjetska je montaža svjetskih atrakcija.

Dalibor Foretić

